

Baková proti Slovensku, rozsudek ze dne 12. 11. 2002

Stěžovatel: Baková

Žalovaný stát: Slovensko

Číslo stížnosti: 47227/99

Datum: 12.11.2002

Článek Úmluvy: čl. 6
čl. 6 odst. 1

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: spravedlivý proces, správní řízení/soudní řízení správní, ústní projednání, veřejné projednání

Český právní řád: § 250f zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

§ 250m zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

§ 250q zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

§ 6 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku

Významnost: 2

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

ČTVRTÁ SEKCE

12. listopadu 2002

VĚC BAKOVÁ

(Rozsudek ve věci Baková versus Slovensko)

Evropský soud pro lidská práva - Čtvrtá sekce (dále jen „Soud“), zasedající jako senát, který tvořili soudci Sir Nicolas Bratza, předseda, E. Palmová, V. Strážnická, M. Fischbach, J. Casadevall, R. Maruste, L. Garlicki a M. O'Boyle, tajemník sekce, po neveřejném zasedání konaném dne 22. října 2002 vynesl téhož data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případu předcházela stížnost (č. 47227/99) proti Slovenské republice předložená Soudu podle článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) slovenskou občankou paní Márií Bakovou (dále jen „stěžovatelka“) dne 24. listopadu 1998.
2. Slovenská vláda (dále jen „vláda“) byla zastoupena panem P. Vršanským, svým zástupcem.
3. Stěžovatelka tvrdila, inter alia, že její právo na veřejné projednání před soudem bylo porušeno při řízení týkajícím se jejího požadavku na restituci majetku.

4. Stížnost byla přidělena Druhé sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu). V rámci této sekce byl vytvořen senát k posouzení případu (článek 27 § 1 Úmluvy) v souladu s ustanovením 26 § 1 Jednacího řádu Soudu.
5. Dne 1. listopadu 2001 změnil Soud složení svých sekcí (ustanovení 25 § 1 Jednacího řádu Soudu). Tento případ byl přidělen nově složené Čtvrté sekci.
6. Rozhodnutím ze dne 26. března 2002 Soud prohlásil za přípustnou stěžovatelčinu stížnost na neexistenci veřejného projednání před soudem. Dále pak Soud prohlásil za nepřipustnou stěžovatelčinu stížnost na to, že zamítnutí stěžovatelčiny žaloby bylo arbitrární a že v tomto kontextu byla porušena její majetková práva.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Okolnosti případu
2. Stěžovatelka požadovala restituci nemovitého majetku, který jí byl vyvlastněn v roce 1967.
3. Dne 15. září 1992 Pozemkový úřad Košice-město požadavku stěžovatelky vyhověl. Po místní prohlídce pozemku Pozemkový úřad konstatoval, že tento nikdy nesloužil účelu, pro který byl vyvlastněn, což bylo relevantním důvodem pro jeho restituci ve smyslu ustanovení § 6 odst. 1 zákona o vlastnictví půdy z roku 1991. Výchovná instituce, která pozemek vlastnila, toto rozhodnutí napadla.
4. Dne 19. dubna 1993 Krajský soud v Košicích správní rozhodnutí zrušil, jelikož usoudil, že důvody pro vydání nebyly postačující. Krajský soud dal pokyn správnímu orgánu, aby shromáždil veškerá fakta týkající se případu a aby strany vyslechl.
5. Dne 29. prosince 1997 se sešli stěžovatelka a zástupce instituce užívající daný pozemek s úředníky Okresního úřadu v Košicích, který byl pověřen přešetřením případu. Během této schůzky byla prozkoumána relevantní fakta případu.
6. Dne 6. února 1998 vynesl Okresní úřad v Košicích nové rozhodnutí, jímž byl požadavek stěžovatelky zamítnut. Okresní úřad konstatoval, že parcela sloužila původnímu účelu vyvlastnění ve smyslu ustanovení § 6 odst. 1 zákona o vlastnictví půdy z roku 1991 a že stěžovatelka za ni obdržela náhradu. Rozhodnutí bylo podepsáno vedoucím odboru pozemků, zemědělství a lesnictví okresního úřadu.
7. Dne 10. března 1998 požádala stěžovatelka o soudní přezkoumání tohoto rozhodnutí. Stěžovala si, že pozemkový úřad neshromáždil relevantní fakta korektně, že rozhodl arbitrárně a že k danému případu neproběhlo ústní jednání.
8. Dne 12. června 1998 potvrdil Krajský soud v Košicích rozhodnutí okresního úřadu. Soud konstatoval, s odvoláním na listiny založené ve spise okresního úřadu, že daná parcela sloužila účelu, pro který byla vyvlastněna, jelikož sociální instituce ji užívala jako hřiště pro invalidní děti. S odvoláním na ustanovení § 250f občanského soudního řádu rozhodoval krajský soud in camera.
9. Relevantní vnitrostátní právo a praxe
10. Zákon o vlastnictví půdy z roku 1991
11. Podle ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 229/1991, o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku („zákon o vlastnictví půdy“), nemovitost, která byla vyvlastněna za úhradu, bude restituována, pokud ještě existuje a za předpokladu, že nikdy nesloužila účelu, pro který byla vyvlastněna.
12. Občanský soudní řád
13. Platnost rozhodnutí vnesených správními orgány může být přezkoumána soudy v souladu s částí V občanského soudního řádu, která upravuje správní soudnictví.
14. Ustanovení § 250f ve znění platném v relevantní době dávalo soudům pravomoc vynést rozsudek bez předchozího ústního projednání v jednoduchých případech, zejména tam, kde neexistují pochybnosti o tom, zda správní orgán stanovil fakta správně, a kde se jedná o právní otázku.

15. V souladu s ustanovením § 250m odst. 3 jsou stranami soudního řízení strany v řízení před správním orgánem a správní orgán, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno.
16. Podle ustanovení § 250q odst. 1 jestliže soud přezkoumávající rozhodnutí správního orgánu nerozhodne bez ústního jednání podle § 250f, může provést takové důkazy, jaké jsou nutné pro přezkoumání daného rozhodnutí.
17. Podle ustanovení § 250r jestliže soud zruší rozhodnutí správního orgánu, pak je tento správní orgán při přijímání nového rozhodnutí vázán právním názorem vyjádřeným soudem.
18. Zákon o místní státní správě z roku 1996
19. Zákon č. 222/1996, o organizaci místní státní správy, upravuje, inter alia. statut a působnost okresních úřadů.
20. Paragraf 1 odst. 1 a § 4 odst. 1 stanoví, že okresní úřady jsou státní orgány pověřené místní státní správou, které jsou financovány ze státního rozpočtu.
21. Paragraf 5 odst. 2 opravňuje okresní úřady, aby rozhodovaly v první instanci o právech a povinnostech fyzických nebo právnických osob v rámci správního řízení.
22. Podle § 8 odst. 2 předsedu okresního úřadu jmenuje a odvolává vláda.
23. Paragraf 8 odst. 7 stanoví, že vedoucí odborů okresních úřadů jmenuje předseda okresního úřadu.
24. Podle § 9 odbory okresních úřadů jednají a rozhodují v rámci správního řízení autonomně, pokud zákon nestanoví jinak.
25. Paragraf 11 odst. 1 stanoví, že okresní úřady řídí a kontroluje vláda při výkonu státní správy.
26. Praxe Ústavního soudu
27. Ve svém nálezu č. PL.ÚS 14/98 ze dne 22. června 1999 Ústavní soud konstatoval, že § 250f občanského soudního řádu je v rozporu s Ústavou a s článkem 6 § 1 Úmluvy. V důsledku toho pozbylo toto ustanovení účinnosti od okamžiku zveřejnění nálezu ve Sbírce zákonů dne 14. července 1999.

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy
2. Stěžovatelka si stěžovala, že nebylo respektováno její právo na veřejné projednání před soudem. Odvolala se na článek 6 § 1 Úmluvy, jehož relevantní část stanoví:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla ... veřejně ... projednána ... soudem“

29. Vláda se k meritu léto části stížnosti nevyjádřila.
30. Soud připomíná, že veřejné soudní projednávání je základním principem zakotveným v prvním odstavci článku 6. Tento veřejný charakter chrání účastníky sporu proti tajnému vedení justice bez kontroly veřejností; je rovněž jedním z prostředků, jímž lze posilovat důvěru v soudy. Tím, že se vedení justice učiní transparentním, přispívá publicita k dosažení účelu článku 6 § 1, jmenovitě spravedlivému procesu, jehož garantování je jedním ze základních principů každé demokratické společnosti ve smyslu Úmluvy (viz například rozsudek ve věci Diennet v. Francie ze dne 26. září 1995, Serie A č. 325-A, str. 14-15, § 33 a rozsudek ve věci Malhous¹) v. Česká republika, /GC/, č. 33071/96, § 55, 12. července 2001).
31. V daném případě měla stěžovatelka v zásadě právo na veřejné projednání, jelikož žádná z výjimek stanovených ve druhé větě článku 6 § 1 nebyla aplikovatelná (viz rozsudek ve věci Hakansson a Stureson v. Švédsko ze dne 21. února 1990, Serie A č. 171-A, str. 20, § 64). Na tyto výjimky se při vnitrostátním řízení nikdo neodvolal.
32. Soud má za to, že Okresní úřad v Košicích, který stěžovatelčinu žádost projednával, nelze pokládat za orgán splňující požadavky nezávislosti, které jsou nezbytné pro soud ve smyslu článku 6 § 1 Úmluvy, jelikož tento byl pověřen vedením místní státní správy pod kontrolou vlády a jmenování jeho předsedy je kontrolováno exekutivou (viz výše odstavce 21, 23 a 26, jakož i, mutatis mutandis, rozsudek ve věci Kadubec v. Slovensko ze dne 2. září 1998, Reports

of Judgments and Decisions 1998-VI, str. 2531, § 57). Skutečnost, že odbory okresních úřadů mají jednat a rozhodovat v rámci správního řízení autonomně, nemůže podle názoru Soudu toto postavení ovlivnit. Za těchto okolností není nutné zkoumat, zda lze schůzku mezi stranami a úředníky Okresního úřadu v Košicích, uspořádanou dne 29. prosince 1997, pokládat za projednání případu.

33. Po zamítnutí žádosti správním orgánem se stěžovatelka snažila o nápravu před Krajským soudem v Košicích. Tvrdila, inter alia, že okresní úřad neposoudil relevantní fakta správně a že v daném případě nedošlo k ústnímu jednání. Krajský soud však s odvoláním na ustanovení § 250f občanského soudního řádu od ústního jednání upustil. V důsledku toho nekonání ústního jednání před krajským soudem nespočívalo na tom, že stěžovatelka o ně nepožádala.
34. Jurisdikce krajského soudu se neomezovala striktně na právní otázky, avšak byla rozšířena na posouzení toho, zda byla fakta správním orgánem řádně posouzena. Městský soud mohl také v případě potřeby provádět důkazy (viz odstavec 18). Z návrhů stěžovatelky předložených krajskému soudu vyplynulo, že její odvolání mohlo nastolit i faktické otázky. Aniž by zpochybňoval závěr krajského soudu, že fakta byla správním orgánem řádně posouzena.

Soud má za to, s přihlédnutím k tomu, oč se stěžovatelce jednalo, že za těchto okolností vyžadoval článek 6 § 1 ústní projednání před soudem (viz též výše zmíněný rozsudek ve věci *Malhous v. Česká republika*, § 60, s dalšími odkazy).

35. Soud konstatoval, že po vynesení rozsudku Krajského soudu v Košicích ze dne 12. července 1998 prohlásil Ústavní soud § 250f občanského soudního řádu za odporující Ústavě i článku 6 § 1 Úmluvy a dále že toto ustanovení pozbývá účinnosti. To však na situaci tohoto případu nic nemění.
36. V důsledku toho došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy vzhledem k tomu, že neproběhlo veřejné projednání před nezávislým a nestranným soudem v restitučním řízení napadeném stěžovatelkou.
37. Aplikace článku 41 Úmluvy
38. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

1. Škoda
2. Stěžovatelka požadovala částku 859 200 slovenských korun (SKK) jako náhradu za pozemek, který jí slovenské orgány odmítly restituovat. Dále pak požadovala částku 350 000 SKK jako náhradu morální újmy vyplývající z neuskutečněného veřejného projednání případu a z odmítnutí restituovat jí daný majetek.
3. Vláda uvedla, že neexistuje žádná příčinná souvislost mezi morální újmou uváděnou stěžovatelkou a údajným porušením článku 6 § 1 Úmluvy. S odkazem na odstavec 71 výše citovaného rozsudku ve věci *Malhous v. Česká republika* Vláda dále uvedla, že případný nález porušení článku 6 § 1 Úmluvy bude sám o sobě dostatečným zadostiučiněním, pokud jde o morální újmu, kterou stěžovatelka snad mohla utrpět.
4. Soud poznamenává, že prohlásil za nepřijatelnou stěžovatelčinu stížnost podle článku 1 Protokolu č. 1 týkající se zamítnutí její restituční žaloby a že jeho nález o porušení článku 6 § 1 Úmluvy z důvodu absence veřejného projednání případu nezpochybňuje závěr krajského soudu, že fakta byla správním orgánem řádně posouzena (viz výše odstavce 6 a 34). Za těchto okolností Soud shodně s Vládou konstatuje, že neexistuje žádná příčinná souvislost mezi shledaným porušením a tvrzenou škodou.

Soud dále konstatuje, že na rozdíl od synovce stěžovatele v případě *Malhous v. Česká republika* (viz

odstavec 71 výše zmíněného rozsudku) byla v tomto případě stěžovatelka přímo postižena shledaným porušením. Soud se proto domnívá, že stěžovatelka utrpěla morální újmu, která nebyla dostatečně kompenzována výše uvedeným nálezem porušení Úmluvy (viz též případ A. T. v. Rakousko, č. 32626/96, § 43, 21. března 2002). Proto Soud přiznává stěžovateli částku 1000 EUR jako náhradu morální škody.

1. Náklady a výdaje
2. Stěžovatelka požadovala 10 522.40 SKK jako náhradu nákladů a výdajů vynaložených při vnitrostátním řízení.
3. Vláda uvedla, že stěžovatelka požadavek neodůvodnila a že je tato částka přehnaná.
4. Soud posoudil tento požadavek v rámci své pravomoci a na základě spravedlnosti usoudil, že bude vhodné přiznat z tohoto titulu stěžovateli částku 230 EUR.
5. Úroky z prodlení
6. Soud se domnívá, že úroky z prodlení by měly vycházet z marginální úrokové míry pro půjčky Evropské centrální banky, k níž by měly být připočteny tři procentní body (viz případ Christine Goodwin v. Spojené království, /GC/, č. 28957/95, § 124, 11. července 2002).

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Potvrzuje, že byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy;
2. Potvrzuje,

(a) že žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovateli do tří měsíců ode dne, kdy se tento rozsudek stane konečným ve smyslu článku 44 § 2 Úmluvy, částku 1000 (jeden tisíc) EUR jako náhradu morální škody a částku 230 (dvěstě třicet) EUR jako náhradu nákladů a výdajů, které budou převedeny na slovenské koruny kursem aplikovatelným v den vyrovnání, plus všechny poplatky, které mohou být splatné;

(b) že po uplynutí výše uvedených tří měsíců až do vyrovnání budou splatné prosté úroky z výše uvedených částek, a to ve výši rovnající se marginální úrokové míře pro půjčky Evropské centrální banky během doby prodlení plus tři procentní body;

3. Zamítá zbývající část stěžovatelčina požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a oznámeno písemně dne 12. listopadu 2002 v souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

Michael O'BOYLE

tajemník

Nicolas BRATZA

Předseda

1) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - přílohou sešit XXIX/2002. Rozsudek ES o stížnosti č. 33071/96, str. 24.